

STORTINGET

Grunnlovsforslag 40

(2023–2024)

Grunnlovsforslag fra Per Olaf Lundteigen

Dokument 12:40 (2023–2024)

Grunnlovsforslag fra Per Olaf Lundteigen om endring i § 121 (om prosedyren for grunnlovsendring)

Til Stortinget

Bakgrunn

Forslagsstilleren viser til Dokument 18 (2023–2024) og utvalgets vurdering om at den gjeldende prosedyren for å endre Grunnloven ikke oppstiller noen formelle krav til utredning eller begrunnelse knyttet til fremsetelsen av grunnlovsforslag, og at realiseringen av folkesuverenitetsprinsippet krever at det legges godt til rette for en opplyst meningsdannelse om grunnlovsforslag før stortingsvalget – slik at velgerne kan ta opplyste, informerte valg.

Forslagsstilleren støtter utvalgets forslag til prosedyre for å endre Grunnloven med den endring at Stortingets votering over grunnlovsforslagene skjer kun én gang etter valgtetinget. Hensynet bak prosedyren er både å gi velgerne vesentlig bedre forutsetninger for å ta informerte beslutninger om fremsatte grunnlovsforslag ved stortingsvalget og å sikre bedre utredning og begrunnelse av grunnlovsforslag. Det er særlig viktig å få belyst sammenhengen mellom grunnlovsforslaget og annet lovverk og konsekvensene grunnlovsforslaget har for gjeldende rett.

Forslagsstilleren støtter utvalgets forslag om at opprinnelig fremsatte forslag bør kunngjøres særskilt, i et samlet dokument, på samme måte som i dag, slik at alle stortingsrepresentanter har muligheten til å få sine forslag offentlig og offisielt kjent.

Forslagsstilleren mener at forslag som støttes av en fjerdedel av Stortingets medlemmer, skal kunngjøres innen siste hverdag i april i det fjerde året i valgperioden og legges frem for valgtetinget. I dag er det ingen siling av hvilke grunnlovsforslag som kommer til endelig avgjørelse i det storting som velges etter et mellomliggende valgteting. Det er behov for å begrense antall forslag som kommer til endelig behandling, men terskelen blir for høy dersom det stilles krav om tilslutning fra en tredjedel av Stortingets medlemmer. Etter forslagsstilleren mening vil en fjerdedel – minst 28 representanter – være en kraftfull innstramming når dagens krav bare er én representant.

Grunnloven § 121 må endres fordi dagens tekst ikke tillater endringer av fremsatte forslag. Grunnloven må åpne for at utredning av fremsatte forslag kan avdekke behov for mindre endringer i teksten. Det er også et viktig overordnet hensyn å holde grunnlovsteksten så enkel og presis som mulig.

Hvis Stortinget legger opp til en prosedyre der et mindretall av representantene må gi sin tilslutning til et grunnlovsforslag for at det skal gå til behandling etter et valg, er det svært viktig at denne tilslutningen ikke omtales i grunnlovsteksten som et vedtak. En slik bruk av vedtaksbegrepet rokker ved Grunnlovens grunnleggende premisser om at Stortinget fatter vedtak gjennom flertallsvotering. Derfor omtaler grunnlovsforslaget Stortingets beslutning om å gi tilslutning til grunnlovsvedtaket før valget som «forslag som støttes av en fjerdedel av Stortingets medlemmer».

Grunnlovsforslaget benytter begrepet «valgtetinget», som understreker valgets rolle som øverste konstituerende makt i tråd med folkesuverenitetsprinsippet. Dette begrepet har gamle røtter og ble senest brukt ved Stortingets behandling av Innst. 411 S (2021–2022) om Grunn-

lovsforslag om endringer av Grunnloven §§ 14, 50, 53 til 64, 71 og 72 (Valgløvtvalgets forslag i NOU 2020: 6 Frie og hemmelige valg – ny valglov), se §§ 50 og 54.

Forslagsstilleren foreslår å beholde første punktum i § 121 i sin opprinnelige form med enkelte språklige oppdateringer, men foreslår en endring i Stortingets forretningsorden som går ut på at bare grunnlovsforslag som fremmes før siste hverdag i mai i det tredje året i valgperioden, vil bli gjenstand for grundig behandling i Stortingets kontroll- og konstitusjonskomité. Dette åpner for at grunnlovsforslag formelt kan fremmes frem til det tidspunkt som fremgår av teksten i Grunnloven, men forslag som kommer innenfor fristen i forretningsordenen, vil få en grundigere behandling. Det vil altså være fordelaktig for forslagsstilleren å holde seg innenfor fristene i forretningsordenen for å få gjennomslag for sitt grunnlovsforslag. Forslagsstilleren mener at slike internadministrative endringer skaper et tilstrekkelig politisk press for å holde fristene uten å måtte endre Grunnlovens tekst.

Endringer i frister for når Stortingets administrasjon tilrettelegger for støtte til arbeidet med grunnlovsforslag, når det avholdes stortingsmøte for å fremme grunnlovsforslag, og når kontroll- og konstitusjonskomiteen starter behandlingen av nye grunnlovsforslag, krever ikke endring i grunnlovsteksten. Dette er i hovedsak internadministrative forhold som best reguleres i Stortingets forretningsorden.

Følgende forhold må reguleres i Stortingets forretningsorden under en egen overskrift om Stortingets behandling av grunnlovsforslag:

- Frist for å fremme grunnlovsforslag siste hverdag i mai i det tredje året i valgperioden med et fastsatt stortingsmøte med dette på agendaen samme dag.
- Prosedyrer for kontroll- og konstitusjonskomiteens arbeid med å vurdere innholdet i de fremlagte forslagene, som starter rett etter den interne fristen for å fremlegge grunnlovsforslag siste hverdag i mai i det tredje året i valgperioden.
- Bestemmelse om at alle grunnlovsforslag som fremmes innen utgangen av tredje storting, kunngjøres ved trykken i et eget skriftlig dokument. Tilsvarende kunngjøres ved trykken et nytt dokument med de forslag som oppnår tilstrekkelig støtte fra en fjerdedel av Stortingets medlemmer og derved skal legges frem for det kommende valgtिंगet.
- Prosedyrer for hvordan Stortinget kan støtte grunnlovsforslagene med en fjerdedel av Stortingets medlemmer.

Forslag

På denne bakgrunn fremmes følgende

for s l a g:

§ 121 skal lyde:

Viser erfaring at noen del av denne Kongeriket Norges grunnlov bør endres, skal endringsforslag fremsettes på første, annet eller tredje storting etter et nytt valg og kunngjøres ved trykken. Forslag som støttes av en fjerdedel av Stortingets medlemmer, kunngjøres innen siste hverdag i april måned i det fjerde året i valgperioden og legges frem for valgtिंगet. Slike forslag kan i enkeltheter avvike fra de forslag som opprinnelig ble fremsatt.

Det tilkommer det første, annet eller tredje storting etter neste valg å bestemme om den foreslåtte endring skal finne sted eller ei. En slik endring må likevel aldri motsi denne grunnlovs prinsipper, men bare angå slike modifikasjoner i enkelte bestemmelser som ikke endrer denne konstitusjons ånd, og to tredjedeler av Stortinget må være enige i en slik endring.

En grunnlovsbestemmelse som er vedtatt på denne måte, underskrives av Stortingets president og sekretær og sendes kongen til kunngjøring ved trykken som gjeldende bestemmelse i Kongeriket Norges grunnlov.

–

Viser røynsla at nokon del av denne grunnlova for Kongeriket Noreg bør endrast, skal framlegget om endring leggjast fram på det fyrste, andre eller tredje stortinget etter eit nytt val og kunngjerast på prent. Framlegg som er stødde av ein fjerdedel av Stortinget, skal kunngjerast innan siste kvardagen i april månad i det fjerde året i valperioden og leggjast fram for valtinget. Slike framlegg kan i somt vike av frå dei framlegga som opphavleg var gjorde.

Det er fyrst det fyrste, andre eller tredje stortinget etter neste val som avgjer om endringa skal gjerast eller ikkje. Ei slik endring må likevel aldri stri mot prinsippa i denne grunnlova, men berre gjelde modifikasjonar i einskilde føresegner som ikkje endrar ånda i denne konstitusjonen, og to tredjedelar av Stortinget må vere same i ei slik endring.

Ei grunnlovsføresegn som er vedteken på denne måten, skal underskrivast av Stortingets president og sekretær og sendast til kongen til kunngjering på prent som gjeldande føresegn i Kongeriket Noregs grunnlov.

30. september 2024

Per Olaf Lundteigen